

Symposium

Scenario's voor visievorming in het omgevingsbeleid

22 januari 2025

Scenario's als hulpmiddel

Tentoonstelling

Presentatie

Gebruikers-
workshop

Praktijk-
gemeenschap

Visievorming in omgevingsbeleid

Programma

- 13:00 u **Welkom** en programma
- 13:10 u **Column** over kracht van scenario's bij visievorming
- Presentatie** over handreiking
- Gesprek** tussen sprekers en zaal
- 14:15 u **Pauze** met koffie en thee
- 14:35 u **Pitches** over inzet van scenario's
- 15:15 u **Wisselpauze** en **bespreking** in scenariogebruik in groepen
- 16:15 u **Wisselpauze** en **gesprek** tussen panel en zaal over lessen
- 17:00 u **Afsluiting** en **borrel**

rijksuniversiteit
groningen

De kracht van scenario's

Ward Rauws

rijksuniversiteit
groningen

De kracht van scenario's

SCENARIO'S VOOR VISIEVORMING IN HET OMGEVINGSBELEID:

Een handreiking

Ed Dammers, Rienk Kulper, Kersten Nablelek & Leo Pols

22 januari 2025

Gebaseerd op de Ruimtelijke Verkenning 2023 on Tour

Omgevingsopgaven en verduurzamingstransities

- **Opgaven:** bouw van woningen, ruimte voor bedrijvigheid, mobiliteit, natuur e.d.
- **Transities:** klimaatneutrale energievoorziening, circulaire economie, klimaat-adaptieve steden e.d.

Dilemma's bij opgaven en transitie

- Terwijl de opgaven en transitie ruimtelijk zijn **verbonden**, is er ook sprake van **concurrentie** om de schaarse ruimte
- Terwijl de opgaven en transitie een **vasthoudend** omgevingsbeleid vergen, dient het beleid ook **flexibel** te zijn
- Terwijl het gebruik van scenario's in het beleid **meer aandacht** vergt, opereren beleidsmakers in een context die dit **ontmoedigt**

Belang van visievorming

- Beleidsvisies spelen van oudsher een **belangrijke rol** in het omgevingsbeleid
- Een beleidsvisie geeft in hoofdlijnen aan wat de **kwaliteiten** van een gebied zijn, wat de **opgaven** en **ambities** zijn en welke **maatregelen** worden genomen
- Een visie helpt bij het **aanpassen** aan veranderende omstandigheden, de **afstemming** tussen sectoren en de **activering** van betrokkenen (wenkend perspectief)

Relevantie van scenario's

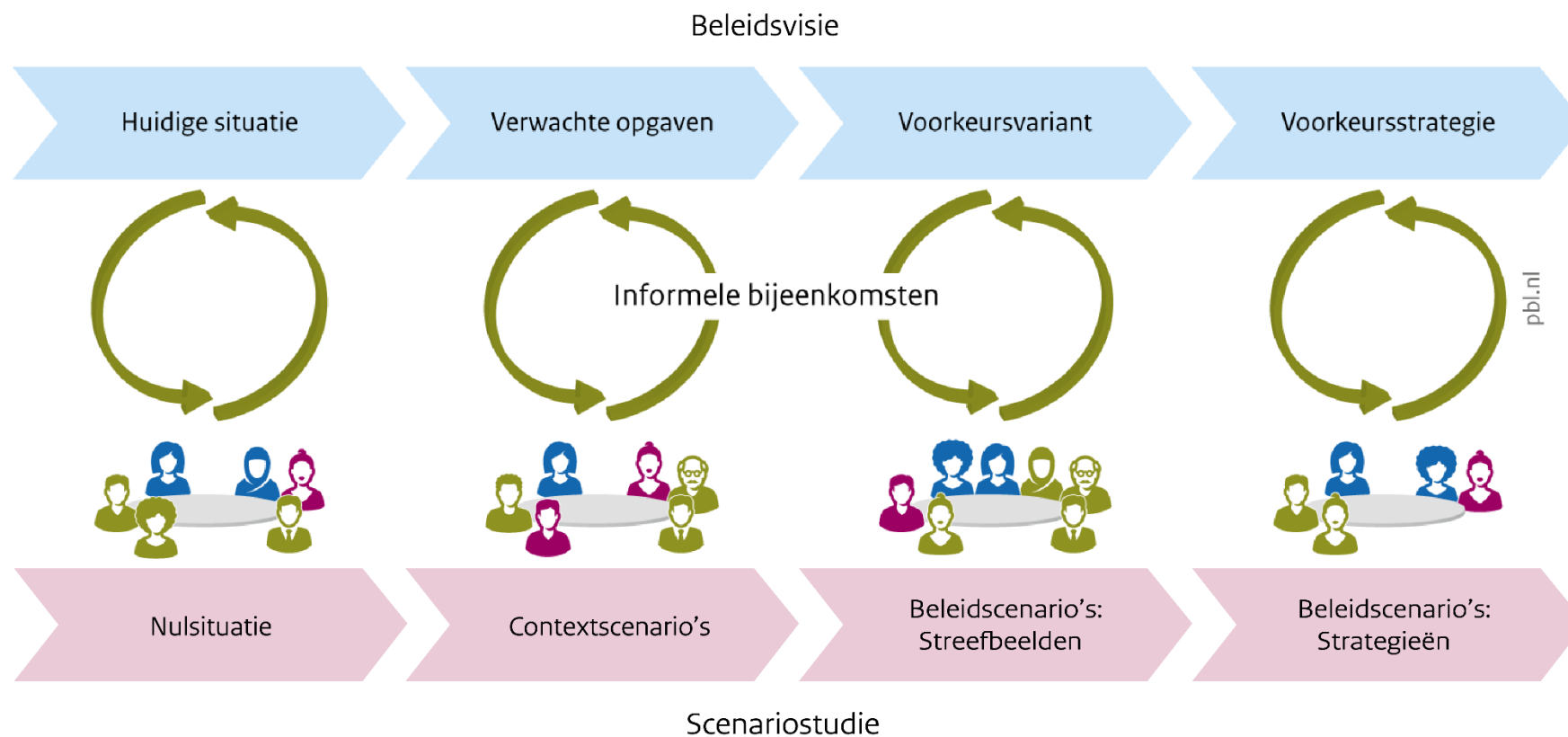
- Scenario's **verkennen** mogelijke en/of wenselijke **toekomst** en de wegen er naar toe
- Scenario's bieden inzicht in **toekomstige ontwikkelingen**
- Scenario's dragen bij aan **robust en flexibel beleid**
- Scenario's helpen om **samenhangend beleid** te maken
- Scenario's vergroten de **binding** met het omgevingsbeleid

Organisatie van gebruik

- Omdat het **gebruik** van scenario's niet vanzelfsprekend is, moet je het **organiseren**
- **Voorafgaand** of **parallel** aan het formele beleid informele dialogen houden
- **Diversiteit** aan **deelnemers** bevordert variëteit aan perspectieven en afstemming
- Niet direct keuzes maken, maar wel **keuzes voorbereiden**

Visievorming, scenario's en gebruik

Bron: PBL

Ruimtelijke Verkenning on Tour

- Na lancering van Ruimtelijke Verkenning **gestart**
- Na afronding van praktijkgemeenschappen met VNG en ADS **gestopt**
- **230 Activiteiten:** 111 presentaties, 8 tentoonstellingen, 45 gebruikers-workshops, 40 praktijkgemeenschappen en 26 andere
- **Handreiking** gemaakt en **werkmateriaal** beschikbaar gesteld

Handreiking: doelgroepen

Medewerkers van: ministeries, provincies, gemeenten, maatschappelijke organisaties, brancheorganisaties, kennisinstellingen, ontwerp bureaus en adviesbureaus

Handreiking: doelen

De betrokkenen bij het omgevingsbeleid **inzichten** geven in **activiteiten** die zij kunnen organiseren om het **gebruik** van **scenario's** bij het maken van een beleidsvisie te bevorderen

Presentatie

Kenmerken

- Een spreker **informeert** een publiek over de **scenario's** en de **boodschappen**
- Er zijn **verschillende soorten** presentaties
- Een presentatie is **laagdrempelig** voor het publiek
- Een presentatie vergt relatief **weinig tijd** van de spreker

Mogelijkheden

- Maakt een **groot en divers publiek** met de scenario's en de boodschappen **bekend**
- Is geschikt om het publiek te **informer**en, **inspireren** en **overtuigen**
- De spreker en het publiek gaan **direct** met elkaar **in gesprek**

Beperkingen

- Risico van **informatieoverbelasting** bij het publiek
- Sluit niet altijd aan bij **leerstijl** van (delen van) het publiek
- Biedt te weinig **tijd** voor een diepgaand begrip van de scenario's en de boodschappen

Tentoonstelling

Kenmerken

- Scenario's en boodschappen worden voor een publiek **uitgesteld** en **toegelicht**
- Er zijn **verschillende soorten** tentoonstellingen
- Maakt scenario's op een creatieve en aansprekende manier **tastbaar**
- Helpt om bezoekers te **informer**en, **inspireren** en **emotioneren**

Mogelijkheden

- Maakt een **groot en divers publiek** met scenario's en boodschappen **bekend**
- Stimuleert om een **gesprek over de toekomst** te voeren
- Draagt bij aan **toekomstgeletterdheid** van brede publiek

Beperkingen

- Kan de nodige hoeveelheid **tijd, geld en/of menskracht** kosten
- Bezoekers staan meestal **niet zo lang** bij de scenario's **stil**
- Scenario's **begrijpelijk maken** voor het brede publiek kan een uitdaging zijn

Gebruikersworkshop

Kenmerken

- **Bijeenkomst** waarbij de deelnemers de scenario's bespreken en met het gebruik **oefenen**
- Een **informele setting** die mentale ruimte en tijd biedt om over de toekomst na te denken
- In principe gaat het om een **eenmalige** bijeenkomst

Mogelijkheden

- Helpt de deelnemers om allerlei **inzichten** over de toekomst op te doen
- **Leert** de scenario's te **gebruiken** en **goed opdrachtgeverschap** toe te passen
- Draagt bij aan **communicatie** en **samenwerking**
- Vergroot **betrokkenheid** van deelnemers bij omgevingsbeleid

Beperkingen

- Er komen **een of hooguit twee onderdelen** van de beleidsvisie aan bod
- De **ideeën** die de deelnemers met de scenario's genereren worden **niet uitgewerkt of onderbouwd**

Praktijkgemeenschap

Bron: PBL

Kenmerken

- Een **serie ateliers** die over een periode van ongeveer een half jaar wordt georganiseerd
- **Alle onderdelen** van de beleidsvisie en de scenariostudie komen aan bod
- De deelnemers krijgen voor en na de ateliers **opdrachten**
- De deelnemers kunnen tussen de ateliers **vragen stellen** en **informatie uitwisselen**

Mogelijkheden

- **Alle onderdelen** van de beleidsvisie en de scenariostudie komen aan bod
- Levert veel **inzichten** op, ook door onderlinge ervaringsuitwisseling
- Draagt sterk bij aan **communicatie** en **samenwerking**
- Draagt sterk bij aan **binding** met omgevingsbeleid

Beperkingen

- Organisatie en deelname zijn **arbeidsintensief** (wel werk met werk maken)
- Functioneert alleen goed als aantal deelnemers **niet te groot** is
- Door dagelijkse werkdruk kan **mee blijven doen** een uitdaging zijn

Tot slot

- Omgevingsopgaven en verduurzamingstransities leveren **dilemma's** op
- Beleidsvisies helpen om **beter** met de dilemma's **om te gaan**
- Scenario's helpen om dit op een **samenhangende, toekomstbestendige** en **wervende manier** te doen
- Dit vergt **actieve organisatie** van het gebruik van scenario's
- Wij deden dit via de **On Tour** en bieden nu de **handreiking** en het **werkmateriaal** aan

Hier te vinden

Planbureau voor de Leefomgeving

Home Actueel Publicaties Onderwerpen Agenda Over het PBL

Home > Publicaties >

Scenario's voor visievorming in het omgevingsbeleid

Een handreiking

Rapport | 22 januari 2025 | Wonen en ruimte

In maart 2023 publiceerde het PBL de *Ruimtelijke Verkenning 2023*. De scenariostudie helpt beleidsmakers en belanghebbenden die aan het omgevingsbeleid en het verwante sectorale beleid in ons land werken om de toekomst van verstedelijking, circulaire economie, klimaatmitigatie, klimaatadaptatie en landelijk gebied te verkennen. Sinds de publicatie hebben we zo'n 230 activiteiten georganiseerd. Tentoonstellingen en presentaties gaven brede bekendheid aan de scenario's en maakten veel mensen er mee vertrouwd. Gebruikersworkshops en praktijkgemeenschappen hielpen beleidsmakers en belanghebbenden om met het gebruik van de scenario's te oefenen en om er zelf mee te werken bij het maken of actualiseren van een beleidsvisie, zoals een omgevingsvisie.

Handreiking om het gebruik van de scenario's zelf te stimuleren

Het PBL organiseert nu zelf geen activiteiten meer om het gebruik van de Ruimtelijke Verkenning te bevorderen, maar er blijkt nog wel steeds belangstelling voor te bestaan. Daarom hebben we een handreiking gemaakt, die u kunt raadplegen als u zelf scenario's wilt tentoonstellen of presenteren of zelf een gebruikersworkshop of praktijkgemeenschap wilt organiseren. De handreiking gaat vergezeld van voorbeeldpresentaties, voorbeeldraaiboeken, voorbeeldinstructies en samenvattingen van de scenario's. Deze voorbeeldmaterialen kunt u als .zip bestand vinden op deze pagina bij downloads en links.

Scenario's voor visievorming in het omgevingsbeleid

- download het rapport
PDF, 4 MB
- naar de vier scenario's voor de inrichting van Nederland in 2050

- Downloads en links
- Auteurs
- Kenmerken
- Gerelateerd
- Over het onderwerp